

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pô godine K 6. — Za Šibenik na godinu došašenjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i uživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 6 para petit redak ili po pogodbi. — Pribrobeni pisma i zahtvani tiskaju se po 20 para po petit redku. — Nepraktirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Jedinstvo države.

Daleko tamo na sjeveru Rusije odigrava se ovih dana narodna tragedija, koja za velike države znači samo čin jedinstva. Velika kneževina Finska, kojoj je car Aleksander I. godine 1809., svečano zajamčio samostalnost, biva konačno pretvorena u pokrajinu velike Rusije. Ovih dana naime dolazi pre dumu zakon, po kojem će Finska kao nerazličivi dio jedinstvenog ruskog carstva uživati unutrijnju svojim poslovima pokrajinskog autonomiju, čije će granice ustanoviti zajedničko zakonodavstvo. Nadalje temeljni zakoni carstva imat će vrednost i za Finsku, a unutrijnji pitanja proglašuju se samo mještanska pitanja, koja drugim krajevinama carstva nisu zajednička. Finska će imati da bira zastupnike za dumanu i ne izaslaniti delegate.

Da se shvati zamašaj ovih novih odredaba ruske vlade, treba znati, da je jasno samostalnosti Finske učinjeno od Aleksandra I. bilo uvek u krieposti, i ako su razne ruske vlade od sedesetih godina amo bili u nepristoj borbi da tu državicom skruče. Pa i ako to jasno nije imalo nikad međunarodne vrednosti ugovora, jer učinjeno dobre volje od cara pobjeditelja, ipak je bilo od tolake snage, da se njenada čarska samovlada nije usudila, koliko današnja miroljubivoga Nikolaja. A poštovanje koje je ruska vlada gojila prema samoupravljajućim, daval je često prigode političarima potlačenih naroda, da taj primer održanja rieči predstave svojim silovitim vladam.

Sada je i ta samouprava, zajamčena skromna rieči, prestaje. Čarska ruska vlada pod Nikolajem počinje krifti tu samoupravu, a njen generalni guverner Bobrikov postane diktator, koji je hito silom i tamničenjem širiši neograničenu vlast rusku.

Finci se opiraju i Bobrikov svrši umoren, a kad je još k tomu nadošao poraz za porazom u Aziji i kad je buknila u Rusiji revolucija, koja je pretila obstanku samodržavlja, a Finci se toliko bili ojačali, da su skoro proglašili podpunu nezavisnost, ruska vlada opozove svejedredu i zakone, koji su krajnji samoupravu finsku.

Nu čim je obča pogibelj minula, čim je sklopljen mir sa Japanom, prestaju i oni opozivi, a sada se stupa u stavom o uređenju Rusije, čije jedinstvo i nerazličivost zahtjevaju, da se odušaši uredi preko jedinstvenog zakonodavstva. I za to je spomenuta zakonska osnova, donesena pred dumu koja će kao zakonodavno tielo stvoriti zakon, proti kojemu nema žvana nitko niti.

Protiv ovom postupku ruske vlade nemože biti sa strane drugih država prigovora. To je stvar posve unutarnja, jer nijedan međunarodni čin nije samostalnost finska utvrđena, nego je ista bila samo od volje russkih vlastodržaca. Pa ipak uništenje ove autonomije uzrujava osobito Njemece, te oni taj čin proglašaju protupravnim, pače infamijom.

Makarska i Primorje.

Napisao Nikola Blažević.

XVII. Povratarstvo i voćarstvo. — Preporuka.

Grehota, što se kod nas, a osobito po Primorju veću pažnju povratarstvu i voćarstvu ne-posvećuje, pošto na našem trgu mnogo se toga prodaje i to doista skupo. U nestasiči domaćih prodavalaca i proizvoditelja, prisiljeni su naše preprodavačice poći u Split, svake malne sedmice, da toga nabave, pak preprodavaju skoro za dvostruku cenu, bilo voće, bilo jelje. Pošto je naša selja, a osobito Tučepje, Podgora, Bašku, vodu priroda obdarila obilnom živom vodom, mogla bi ova selja imati svakoga blaga božjega, samo bi trebalo narodu otvoriti oči predočujući mu korist, koju bi imao gojeći ove dvije toli unesne grane gospodarstva, naime: voće i jelje. Nek za primjer služi obrtno i pitomo selo Brela, koje je nazad 30—40 godina, bilo najubožnije selo cijelog našeg Primorja, tako da su amo proučaci na kopore u subotnji dan dolazili na proučavanje i na kalašenje, a sada, tako su se ekonomične prilike istog promjenile, da se može reći, da su Brela najbogatije selo u cijelom Primorju, te za same višnje a da se ne broji

Početkom ove godine bezbroj učenjaka njemačkih iz Austrije i Njemačke sastavilo izjavu u prilog samostalnosti Finske. U toj izjavi između ostaloga se kaže: „Mi ne možemo promisliti, da će rusko društvo a osobito zakonito predstavništvo ruskog naroda započeti izgradnju nutrijnog političkog života svoje domovine javnim gajenjem ustava, odnosno političkim i kulturnim uništenjem vrednog i uvječnog vjernog naroda.“

Ovako naučnici njemački ustaju za prava Finske, jer je tamo i njemačka krv, ali kad se radi o Poljacima ili Hrvatima, nema toga Niemci, koji bi se oglasio. A ipak čin ruske vlade nije ništa drugo, nego stvar nutrijnje države ruske, dočim kad se radi o našim zemljama, bijaše to nješto drugačije, pa ipak nijedan Niemac se nije digao da prosvjedi na našu korist, sa svim da je i hrvatski narod ništa manje vredan, a svakako ništa manje vjern od finskoga. Pače još više, dok Finska nije imala ugovora, dok je ona naprsto osvojena zemlja, Hrvatska je od pamijevica slobodna i samo ugovorom svoga kralja izabrala, pa ipak Niemci se ne čuju da bi ustali na obranu potlačene Hrvatske, oni ne kažu da je gaženje ustava i uništanju političkog i kulturnog vrednog i uvek vjernog naroda hrvatskoga nedostojno njemačkoga društva; oni ne kažu da je to infanija, nego smatruju da je bilo dobro da se radi o našim zemljama, bilo učinjeno dobre volje od cara pobjeditelja, ipak je bilo od tolike snage, da se njenada čarska samovlada nije usudila, koliko današnja miroljubivoga Nikolaja. A poštovanje koje je ruska vlada gojila prema samoupravljajućim, daval je često prigode političarima potlačenih naroda, da taj primer održanja rieči predstave svojim silovitim vladam.

Njemi su izuzimili rieč „državnog jedinstva“ i sve ono silovito što je tim spojeno. Njemi klaze i uništili su kraljevstvo poljsko, češko, hrvatsko, i Niemci da tu svoju silu opravdaju izumrše još rieč „kulturnirägerstva“ tako da bi ponosili na njih narodi mali suštinski svojom srećom, što se mogu podvrti i sluziti top kulturi, koja ne znagi nego izrabljivanje, uništenje slabijih.

A kad Rusija sledi u tomu Niemcu, pa kad i ona hoće da provede jedinstvo, nerazdruživost svoje države, kad i ona to opravdava državnim zaobiljenjem, nuždom i kulturnom blagodati, ako itko to bi Niemci imali odobravati ili barem ne bi smjeli privaravati.

Da privaravaju Rusiju i ostalim izrabljivajućima zvani su samo potlačeni narodi, kojih u Evropi imade i izvan Rusije.

Ovi narodi nisu za to zbrisani sa lica zemlje što ih umišljena nužda državnog jedinstva lišava slobodnog života, pa te države jedinstvene i velike ne dobivaju na snazi ako u sebi imaju potlačenih naroda, jer potlačeni narodi ili valja da budu posve uništeni ili da dodaju do svojeg slobodnog razvitka. Njihova je sudbina: smrt ili sloboda.

To je istina da ju već čuti odavna Austro-Ugarska, a počinjeju ju čuti i Njemačka, a neće proći mnogo pa će i Rusija imati mnogo većih briga sa potlačenim narodima nego sa susjedima. Jer narodi se danas ne nadaju posve uništeni, a kad im države ne dozvoljavaju slobodan razvitak narodini, sledi i po sebi

da država postaje uz nezadovoljne narode svakim dogom slabija, pa da ona sama ne bude uništena napokon je prisiljena ili da se razdiže na mnogo manje skupine državne ili da udovoljvi naravskim potrebam pojedinih naroda.

Jedinstvo i jakost države ne sastoje u centralizaciji nego u zadovoljstvu naroda, što se postizava jednakom slobodom za sve, i za to uništenjem autonomije Finske Rusija postaje slabija, kao što Njemačka progona Poljsku i Elsaciju, a Austro-Ugarska silovitim upravljanjem Hrvata i ostalih naroda.

Mi Hrvati bi želili i u svom interesu da Austria počne uvidjati istinu, kako je svaka sile za vremena.

Šibenik, 2. travnja.

Glasilo za interesu najprije iztiče, kako je silan odziv za skupinu utvare, a onda poziva svoje da dodaju na skupinu, jer je to rodoljubna dužnost. I uvjera da će doći na skupinu u Splitu, dne 4. o. mj. tko ima ljubavi za ovu zemlju i njezin narod, jer se sada čas da ljudi utvare okupe sve sile, da stranci uliju života, da ju preporode, da kroče snažnijim korakom u brazi njihovih slavnih tradicija. To zahtjeva od njih zdravo shvaćenje patrioteizam, koji se kreće u krugu i idealnih želja i realnih potreba, te napokon to zahtjeva i poštovanje prema svjetlim predajam uljudbe; dakle napred na skupinu utvare!

Ovako glasio utvare, a nam kažu upućen da se razpisao natječaj za časti predsjednika, podpredsjednika, tajnika, blagajnika svake mreži, ali da se još nije niko nudio, tko bi n. pr. zamjenio g. dr. Mihajlovića id.

A kažu nam, da su poslali i pozive svim načelnicima, glavarima, prisjećnicima i surugama kojima je misle da bi mogli biti još članovi utvare.

Splitsko klepetalo o svemu tomu šuti, bit će jer uživa u neprilici svojih starešina, a samo javlja da su pravaši odgodili sastanak, jer pože znati što će utvare zaključiti. Nije baš tako, i namas se zna da te zaključke, da neće ući novog života... pa ih ima i u samoj stranci utvare koji predlažu likvidaciju.

Nu ima ih opet koji se nadaju da će im željeznico više uliti novog života, pa u zadnji čas sazivaju sjednicu istoga kad i skupinu stranke.

Glavna skupština kot. gospod. zadruge

koja se je obdržavala na 28. ožujku t. g. bila je od svih skupština koje su se od postanka „zadruge“ obdržavale u Šibeniku, jedna od najbrojnije posjećenih, a i glede važnosti zaključaka iznesenih prigodom skupštinskih razprava jedna od najvažnijih između sličnih skupština cijele pokrajine. Ozbiljnošću kojom su se pretratala razna pitanja gospodarske naravi kada i skupština stranke.

osobito višnje, tako još lijepo uspijevaju kod nas, a ne zahtjevaju osobite njegi, što većna u Primorju šire i goje.

XVIII. Javna dobrotvornost — Ubožište — Dobrotvori.

Imamo u Makarskoj veoma koristnu i kršćansku ustanovu, naime javnu dobrotvornost, koja lijepo napreduje, jer je dobro rukovodjeno, a još će bolje i koristnije raditi na korist nevjekova, kada bude primila u ruke neke još određene ostavštine. One svojim prihodima uzdržaje ubožište, koje je bilo utemeljeno pri koncu predprošlog veka, ali je jedva životarilo, dok mu impuls nije dači vrlo zaslužni provikar. Don Antun Kačić, koji je umro g. 1829. Dobrotvornost sada ima lijepu glavnicu od blizu 200.000 kruna, od kojih 70.000 u obveznicama. Ona uzdržaje to ubožište, u komu imade dvadesetak siromašnih, a u kojim imaju stan, hrana i njegu. Slobodno je u rukam vrednih zagrebačkih milosrdnih sećara, kojih sada neima nego tri. Ovo je držano u podpunom redu i u uzornoj dišći, da je milota unj stupiti. Osim toga naš dobrotvorni zavod dijeli razne voćke, kao i stabla za posumljenje i za ures. Dobro bi bilo, sad osobito, kad je nemila filoksera na vratima, da se voćke,

uspjela skupština uz bok najglasovitijim skupinama, koje su se obdržavale u sličnim prigodama i u drugim kud i kamo naprednjim zemljama. Prema je bilo utačeno, da će skupština započeti svoje saborsiranje u 10 i pol sati prije podne, ipak je dosta prostrana kavana Zanchi bila već u 10 sati krcata zadružarima Šibenika i Šibenske okolice, Vodice, Prvić-Luke i Šepurine, Betine i Murlera, Tiesna i Zlosela Primoštena itd., samo zamjeriti je, da iz Rogoznice nije bilo nikoga, te bilo bi poželjno, da se i tamo probude iz mrtvila, te da stupe u kolo zadruge.

Točno u utačeno vrijeme, veleučeni gošpodin dr. Ivo Krstelj otvorio skupinu, te kao

predsjednik zadruge pozdravio prisutne i odsutne družinare i krasnimi životom ljubavi za poljodjelski stališti protkanim govorom iztičući, da je radostan gdje vidi, da svaki zadružar shvaća što je pozvan na skupinu i da je svakom dogorila do nokata nevolja, koja njih pojednog i svih ukupno nemilice proganja i dovaja do očajne borbe za obstanak svoj. Preporuča im da složno utraju u borbi i da se udruže u što većem broju, jer da će jedino onda pobediti, ako ostanu udruženi, jer sa složnim glasom jačih gospodarskih udruga morati će ručunati oni, koji ravnaju njihovim udesom, te će morati popustiti složnoj volji udruženih poljodjelaca i dati poljodjelicima ono, šta im po pravici božjoj i zakonom ljudskim ne oborivo pripada. Pozdravlja pri koncu prisutnu veleučenu gospodinu zastupniku dr. Antu Šubiću i dr. Matu Drinkoviću, te izaslaniku tajnika zemaljskog gospodarskog vjeća i veleučenjem g. Antisu Hribaru, te proglaši otvorenom skupinu i pozivaju tajnika A. Vendlera da pratiča zapisnik prošle skupštine.

Uslijed promaklosti tajnika Vendlera pročitao je zapisnik prošle skupštine jedan družinu, te slavljiv po g. predsjedniku na glasovanje, bi od skupštine primljen bez primjete jednoglasno na znanje.

Iza toga u ime tajnika Vendlera član Kulić Vladimir pročitao je tajničko izvješće o radu zadruge kroz minulu godinu, u kojem je bilo živim crtam orisano sve, što je bivša uprava uradila, da podigne zadružu iz dugogodišnjeg mrtvila u kojem je odsudje bezdušni ljudi, koji svojom nevaljanom upravom skoro da ne zakopaju tu najkoristniju ustanovu poljodjelskog stališta cijelog Šibenskog kotara. Spominje zaključak Zemaljskog gospodarskog vjeća u Žadru 11. siječnja 1910. kojim se mnogo doprinjelo i da zadružna razmalnje svoja kria i da se je broj družinara tako lijepo povisio.

Izlije, kako je svaki početak težak, pa je bivša uprava udarila na sto muka, dok je na jednom zavadio ogroman rad, koji se je ujedanput i to naglo nagonilo uslijed brzog i neočekivog priprastudužinara. Razlaže, da će trebati preusrediti i popraviti zadružni pravilnik, da bude odgovarao potrebama zadružara prama duhu vremena.

183. Bio je posjednik u gradu, koji pošto nije imao od srca poroda, ostavio je svu svoju vrijesiju istom, kao i sve kuće u gradu, kojih imade desetak, ali dok živi njegova udovica ona je uživateljica, pak i njezine smrti, sve će pripadati dobrotvornosti, a tad će njeni glavnici narasti do preko po milijuna kruna, i biti će jedna od bogatijih u pokrajini. Kad to bude, trebat će misliti i na malu bolnicu, od koje se osjeća veličina. Treći glavni dobrotvor, bio je p. VI. Rafanelli, koji je lani umro, te ostavio isto 7000 K, da se od dobijatice ove glavnice dade podrška jednom vrednom, a ubožnima učeniku na srednjim školama. Dobijatice te glavnice sad uživa neka njegova svojstva, a iz njenе smrti, glavnici idu dobrotvornosti. Mnogi se ovaki dobrotvori.

XIV. Zasluzni i slavni muževi — Zajklučak.

U franjevačkoj crkvi ukopani su slavni i vrli biskupi franj. reda, naime junaci fra Petar Kačić, koji je umro g. 1663., a koji potisca primski puk na borbu protiv nekrstiju, pače i on isti sudjelovao tim borbam, i fra Marijan Lišić, rodom iz imotske župe, imenovan za biskupa g. 1664. i u Makarskoj umro g. 1668. u 73 godini, a oba u crkvi ukopana. Slika hrabrog bi-

nam: Hoće li se ovako i unapred dogadjati? Ovakovim postupanjem činiti ćeće, da uasi mlađici postanu sasvim zanemareni za ovu za nas interesantnu struku, koja bi morala biti na svaki način poduprta od kompetentnih faktora, jer mlađici koji bi se htjeli unapred posvećivati istoj, videći što se njihovim drugovima dogadja, odustati će, te će se dogoditi da će i unapred, kao do sada, tudijinci gospodariti po našem moru, a ono malo naših sinova, dokle i njih sasvim izčešće, morat će putovati u daleki svjet, daleko od svojih, gdje neće biti u stanju raditi, da pomognu svojoj miloj domovini, koja potrebuje ovakove pomoći.

Ovo smo napisali jedino da upozorimo našu gospodu, koja su na položaju zaprijetiti e da se ovako unapred ne bude više dogadjalo, i tako da prama svojima ne ostavimo i dalje ono što smo uvek bili, to jest: zanemarivali svoga a s tim otvarali put tudijincu, koji će ako idemo dalje ovako, postati podpuni gospodar u našoj kući, a onda će biti težko nama svima.

Dopisi.

Rab.

Ovih je uzkrstnih blagdana g. profesor M. Kuštar držao i ovdje svoje predavanje, "O ljudskoj srći". Dvorana je bila dubkom puna. Na koncu predavanja pljeskalo mu se i klicalo.

Predavanje je bilo doista jako liepo i zanimljivo. Sastavljen je s velikim marom i poznavanjem ogromna materijala; začinjeo je raznim poslovnicima i narodnim gatkama, a podkrepljeno navodima iz naših i tudijinih pjesnika. Sve je pak zaodijenuto bogatim i lepim jezikom, a puno pjesničkoga poleta i krasnih misli. Osobito te zanese završetak, gdje poslje navoda iz Božanstvene komedije govori Faust.

Stalni smo, da takova radnja neće ostati netiskana, pa za sada ne govorimo dulje o njoj.

Uzto se preporećujemo našem odlidnom sugradjaninu za još koje predavanje.

* * *

Sutetar.

Na poziv supetarskog načelnika g. Stipana Bjaževića, sastaje se u Sutetru dneva 19. tekućeg svi brački načelnici, da se sporazume o osnovanju kotarske gospodarske zadruge za otok Brač.

Pri tom sastanku jednoglasno odlučilo se, da se osnuje ta gospodarska zadružna, te je u tu svrhu bio izabran naročni promocijalni odbor. Odlučilo se još, da se zatraži da c. k. mjeraj očeviđnost bude izključivo za otok Brač; da se traži upozorstava „telefona“ za Brač, te se napokon proslijedovo proti novom nametnu vino, koje je jedini izvor življena ovih žitelja.

Ovom prigodom upoznalo i uvidilo se, da su ovakovi sastanci neobhodno potrebni za obće dobro ovog zapuštenog otoka, te je zato dobro povoljiti osobu g. načelniku Stipanu Bjaževiću, koji je za takve inicijative uprav stoven, a i svake hvale vredan.

Istina je što „Naše Jedinstvo“ piše o tom sastanku, ali ne stoji po slivačanju dopisničara, što u zadnjem kaže, da je svima politika dodijelila, pa je svakom mrzko da se nije sjeti, jer se promisli nedu u našim okolnostima, gdje smo sa svijih strana skušeni, da politički neslobodni možemo išta na korist uraditi.

Iako je pak još sastanak bio nepolitički, ovdje drživo „Supetarska Sloga“ koji sačinjavaju pristaše narodne, demokratske, srpske i talijanske stranke, nije našlo shodnju da onaj da izvjezi „troboru“ premda je još isti dan bio i učiteljički sastanak ovog kotara. A zašto to? Jer sazivač (inicijator) sastanka načelnika jest pravaš, a nedavno se boljemu ni čekati od takvog šarenjačkog društva, kojemu na glavi stoji faničan „srbijanac“, „croatofob“.

Takovim postupanjem prama uvučenim osobama, predstavnicima otoka (načelnici i učitelji) nije se smjelo izaknuti, ali su u tome hitelj omalovali sazivača sastanka iako se isti nije odnosio nego na boljik ekonomskih prilika otoka. Srećom pak, što sazivač na takova omalovala preko istih smjehom prelazi.

Uvjereni smo pak, da ovomjestni načelnik neće nikad sustati u radu za ekonomski napredak a i to bez stranarenja, kao što je i do sada dokazao, pa bilo to komu dragu ili ne-drago.

* * *

Rogoznica kod Šibenika.

Kroz ovu korizmu propovedao nam je franjevac o. Paulin Soljančić, član redodržave sv. Jerolima. Njegova prijazna pojava i umljato po-našanje osvojilo je kroz malo svakoga, a kako je bio neumoran u izvodjencima. Bog je blagostio njegovo nastojanje, tako da ih je neobično mnogo pristupilo na sv. sakramente. Uz rad na propovedajacima i izvodjencima skopčko je i poduku u crkovnom pjevanju, tako da se je bilo u stanju kroz triduo velike nedjelje pjevat „Pomiluj“ od Palestrine, „Isukrst učinio se

je poslušan“ od Genzo-a, a misu na Uzkrš od Dierex-a, što je sve bilo od dubokog dojma na ovo pobožno pučanstvo i s ljepote melodije, s preciznosti izvedbe i neobičnosti stvari. Hvala ide i naše pjevače, koji su i ovom prigodom pokazali i mnogo mara za slavu božju i uztrajnosti i lahljog shvaćanja.

Svak je ostao razražlošćen s odlaska dobrog o. Paulina, za najviše mjestini naš nadop i nadžupnik, koji je upravo uživao u plodovima njegovog rada. Svijih je vraća želja, da bi nam se o. Paulin do godine opet povratio.

Iz grada i okolice.

Sastanak uprave stranke prava obdržavati će se u Splitu mjesto 14. na 10. o. m., a 10. svibnja, kako je pogrešno bilo javljeno u prošlom broju.

Ljčna vest. U utorku i sredu boravio je ovde i u Krapnju velež. gosp. fra Ambrož Širce, bivši župnik Krapnja i korizomni ovogodišnji propovjednik u Skradinu, gdje je s velikim uspjehom izvršio svoj blagovorni zadatak, te na rezstanku bio od mješćana na osobit način počašćen. Fra Ambrož kreće sada u New-Jork, kamo je pozvan od tamnijih naših domoroda. Pratila ga svaka strica!

Zabranjena prosvjedna skupština o pozusu na vino. Vinogradari šibenskog okružja sazvali su za ponedjeljak 4. tek. skupštinu pod vedrim nebom u Vodicama. Na istoj imalo se razpravljati: o porezu na vino i o ležemkatinim zajmovima za obnovu vinograda američkonskom lozom. Politička vlast pod nadnevnikom 1. tek. broj 6725 „zabranila“ obdržavanje te naumljene skupštine „iz obzira javnog reda i mira!“ Osurničmo se.

Izpred crkve sv. Franje osobito sredom i subotom po podne, te nedjeljom, dakle kad je školski praznik, vidjet je dosta zapuštenih djece, koja se tuda prateča i dosadjava sva-kome, a donapokon i štete čini bacanjem kamena i slično. Primjetit je, da su to maldane sve djeca „Leghine“ škole. Upozorujemo na ovo najprije upravu te škole, a kad to ne bi prudilo, onda na tu djecu upozorujemo redar-stvo, jer se onakovi prioritizi ne mogu dalje triptjeti.

Pri mužkoj pučkoj školi u Varošu preuzeo je službu učitelja ove sedmice gosp. Vladimiro Vukić, određen na to mjesto od pokraj. školske vlasti, da zamjeni učiteljicu gosp. Marković, koja je neuspjela.

Kod ženske gradjanske škole pouka ilepo napreduje. Dozajemo da ta škola biva postepeno i brzo obskrbljena svim potrebitim joj učilima, a doskora će biti providjena glasovirom. Učiteljem pjevanja i glasovira kod iste imenovan je vredni kapelnik gosp. M. Melihar, učitelj „Šibenske Glazbe“ i sokolskog pjevačkog zbara.

Za školu u Đocu. Na sjednici kotarskog škola, vieta držanoj u utorku pretresano je, kako čujemo, i o ponudi obzemske šibenske za gradnju školske kuće u Đocu. Ponuda je život preporučena staroj školskoj vlasti, od kojih nadat se je, da će je podpuno uvažiti i prihvati u cjelosti sve postavljeno uvjete, koji jedino omogućuju izgradnju te toli potrebite skole.

Ubožkom domu prigodom smrti svoje supruge Matije gosp. Nikola Lukas darovao je K 20. Uprava družava plemenitom darovatelje sruđujući, a nedavno se boljemu ni čekati od takvog šarenjačkog društva, kojemu na glavi stoji faničan „srbijanac“, „croatofob“.

Takovim postupanjem prama uvaženim osobama, predstavnicima otoka (načelnici i učitelji) nije se smjelo izaknuti, ali su u tome hitelj omalovali sazivača sastanka iako se isti nije odnosio nego na boljik ekonomskih prilika otoka. Srećom pak, što sazivač na takova omalovala preko istih smjehom prelazi.

Uvjereni smo pak, da ovomjestni načelnik neće nikad sustati u radu za ekonomski napredak a i to bez stranarenja, kao što je i do sada dokazao, pa bilo to komu dragu ili ne-drago.

* * *

Rogoznica kod Šibenika.

Kroz ovu korizmu propovedao nam je franjevac o. Paulin Soljančić, član redodržave sv. Jerolima. Njegova prijazna pojava i umljato po-našanje osvojilo je kroz malo svakoga, a kako je bio neumoran u izvodjencima. Bog je blagostio njegovo nastojanje, tako da ih je neobično mnogo pristupilo na sv. sakramente. Uz rad na propovedajacima i izvodjencima skopčko je i poduku u crkovnom pjevanju, tako da se je bilo u stanju kroz triduo velike nedjelje pjevat „Pomiluj“ od Palestrine, „Isukrst učinio se

kroz mjesec travanj, svibanj, lipanj, srpanj, krov, rujan i listopad.

U občinskoj klauzici zaklalo se kroz ovaj tjedan 37 volova, 18 krava, 10 teladi, 665 janjaca.

U mjestnom Kinematografu vidjet će se u pondeljak i utorak razna slike Šibenika, koje je poduzeće dalo naročito snimiti. Između ostaloga snimljene su i vježbe naših dobrovoljnici vatrogasaca.

Vrijeme uvek nestalno, promjenljivo. Od jučer kisevit. Noćas i jutros pala obilna kiša. Težak joj se veseli.

Pokrajinske vesti.

Načelnik Praga u Dalmaciji. Dr. Gross načelnik Praga, sa gosp. Drom Prohaskom, fizikom Praka, bio je ovih dana u Dalmaciji. Došli su, da urede sve što treba, da se sagradi bolnica na rtu Gomilica, St. Ivanjske občine na Braču. Ovu će bolnicu graditi prazka občina za kržjavu djecu grada Praga. Občina St. Ivana je Pragu svemu isla u susret. U Sutivanu dočekalo je česke godine potičući.

Modre pećine u Dalmaciji. Pristajanjem pred Biševom poštarskoga parnoga broda, koji putuje od Splita do Hvara, bilo je olakšano razgledanje tamošnje divne modre pećine. U ostalome modre ili zelene pećine nisu velika rukost u Dalmaciji. Jedna od ovih pećina blizu Dubrovnika bila je tek su skoro pronađena. Ona je uža od modre pećine u Biševu, te s toga ne djeluje onako silno na duh kao ova. Ali s druge strane sa kopna se vrlo brže može k njoj doći. Jedna osobita liepa pećina sa zaista veličanstvenim utiskom svjetlosti nalazi se u južnoj Dalmaciji među Ostriom i Budvom. Sve ove prirodne pojave imaju u rijavu stranu, što se zbog jakoga udaranja mora o strmenite obale mogu posjetiti samo kad je more sasvim mirno. S loga se proučava pitanje, bi li se mogao napraviti sa suhu ulazak u jednu ili u drugu pećinu, na koji bi se stavila vrata što bi dobro zatrvala, tako da bi se zapričio ulazak svjetlosti, koji bi mogao pokvariti ulisak, te bi se tako omogućilo razgledanje sasvim nezavisno od svagđanja stanja mora.

Otvor nove realke u Splitu. Na 30. pr. m. je obavljen svečano taj čin. Iz Zadra stigao je učiteljica sive mjestne vlasti vrlo brojno. Učiteljica predstavljena je učiteljicom županije, čitao je sv. misi presv. Palunku uz asistenciju kanonika. U 9 i po je bio blagoslov zgrada. Što je obavio presv. Palunko, jer je preuz. diocesanski biskup bolestan. Prije blagoslova pročitao je katehetica Jerićević pismo preuz. Načelnici, izablagoslova poduzeće gostovi u dvoranu gimnastičke, gdje je g. Zavadal držao svečanu besedu. Na to je učenički zbor izjavio Carevku. G. namještak upravio je takoder svoju prigodnu riječ, Učenik Jedlička deklamovao je Begovićevu prigodnu pjesmu, a pod upravom učitelja Menegheva izvedena je zatim njegova kompozicija na temelju Baraćeva teksta. Iza ovoga završio je upravitelj Simović program svecanosti.

Još proti osnovi o nametu na vino. S više nam strana javljaju, da se narod u velike uzmetnire na glas, da će se uesti našem naletu na vino. Zadruge, občine, društva i drugi faktori ne smiju mirovati. I vlada i naši načni zastupnici u Beču moraju što prije razumjeti, da će odlučna i nepopustljiva borba proti ovome novome namislijenom umetu Dalmaciji biti občina narodna borba.

Iz hrvatskih zemalja.

Novi hrvatski biskupi. „Pester Llyod“ javlja: Posvećeni biskup dr. Roko Vučić postat će biskupom u Senju, posvećeni biskup dr. Ivan Krapić biskupom u Djakovu, dok će se zagrebačkom nadbiskupu dr. Posiloviću radi njegove starosti i poremećena zdravlja imenovati kanonik dr. Ante Bauer.

Klub „Jadran“ u Križevcima moli na da uvrstimo slijedeće: Vučenje naša lutrije biti će dne 15. lipnja o. g. Zgodit će biti najljepši uzorci, osobitim obzirkom na govedarstvo i svijetljost.

Miljuni za Trst. Vlada je odredila 2 milijuna kruna za očišćenje kanala u Trstu. Vlada je uz to dala 2 milijuna kruna brodogradilištu u Trstu, i to s pogodbom, da budu zaposleni u njemu samo austro-ugarski podanici. Do sada su ponajviše tu radili tudijinci. Miljuni za Trst, a za Dalmaciju?

Porinute ratne brodove. Na 12 travnja o. g. bit će u Trstu porinuta u more novatačna ladja „Zrinski“. Zašto ne „Zrinski“?

Škandalozna održica. Bečki listovi iznose jedan škandalozni slučaj korupcije, što se dogodio u krovogradnji bosanske uprave, a pod protekcijom ministra Buriana i odsječnog pred-

stojnika Horowitza. — Radi se o šumi u vrednosti od 1.500.000 kruna, što ju je ministarstvo uslijed misteriozne neke intervencije poklonilo begu Bišćeviću.

Razne vesti.

Reforma crkvenog ženitbenog prava. Viest, da Vatikan kani reformisati ženitbeno crkveno pravo sada se poduprorna potvrđuje. Pod kraj ove godine bit će osnova te reforme gotova i predložit će se povjerenstvu za kodifikaciju te će se umetnuti u traktat o ženitbi. Neke točke ovoga novoga crkvenoga ženitbenoga prava već su sada poznate. Što se tiče ženitbenih zaprieka to se ukida treći i četvrti stupanj srodstva i šurjačivo kao ženitbenu zaprieku. Nadalje duševno srodstvo ili poličuci od kumstva kod krsta ili potvrde, te srodstvo uslijed adopcije. Ženiti smije se momak tek poslije osmanaste, a žena poslije petnaest godine. Ženitba je medju bratućedima dozvoljena, dok ju talijanski zakon dozvoljava. Naprotiv dozvoljava crkva brak izmedju ujaka i nećaka, brak izmedju onoga koji adoptira i onoga, koji je adoptiran, nadalje brak izmedju udovice sa adoptiranim i onim koji je adoptirao. Konacno izmedju udovice onoga koji je adoptirao i onoga koji je adoptiran, te se bračni parnica tiče, to se one i nadalje obavljaju pred dijecanskim kurijom kao pod prvom istomjercu, dok se druga instancija kod sudbene oblasti kotar. Sud se segnature bavi samo sa formalnim pogriješkama u osudu. Iznimke se čini sa mješovitim brakovima, koji podpadaju pod inkviziciju (Congr. s. Officii). Iztrage nad sklopnjem imaju ne konsumiranim brakovima podpada u dnu kongregacijom sakramenta. Što se dispensiže tiče, to se i ona na novo uređuje sa osobitim obzirkom već novih novčanih pristojba. Važno sklopjene i konzumirane brakostaje i nadalje nerazrešiv, tek rastava od stola i postelje dozvoljena je kod heretike, apostizije, brakoljuba, brutalnoga postupka, zaraze. Dok je prije ta rastava stajala do volje jednoga člana bračnoga para, stoji ona danas pod kompetencijom diecezanske kurije. Što se tiče civilnoga braka, to se i nadalje usvaja načelo, da je crkvena ženitba nešto više nego gradjanska, ali se ipak ustanovaljuje, da ni jedan župnik ne smije vježati one, koji nisu prije obavili civilno svoje vjenčanje. Nije li moguč brak gradjanski, mora se slučaj iznjeti pred biskupom. susret. Brak savjeti ostaje prema uredbama pape Benedikta XIV. od godine 1791. u krijeti. Ozivanje ne obavlja se više tri puta, već samo jedanput.

O pojavi Hallejske repatice. Ovoga proljeća pokazati će se na nebu liepa i zimljiva pojava jedne repatice. Ova je repatica bila već zadnjih mjeseci opažena teleskopima. Ta se repatica već od 2000 godina vidi sa zemlje svakih 75 godina, koju joj je vremje upravo potrebito da jedan put obide oko sunca. Tačno kretanje ove repatice otkrio je engleski prirodoslovac Hally, te je njemu u počast ova repatica i bila nazvana Hallejskom repaticom. Zadnji put bila je vidjena godine 1835., kada je pružila sasvim lepu pojavu. Ova repatica, koja se, kako spomenuso, već nalazi u obsegu sunca i zemlje, vidjet će se prostim okom u drugoj polovici travnja, pak prvoj polovici svibnja prije izlazka sunca u zoru na izotčnome obzoru. Okolo 15. svibnja gubi će se svjetlost repatice medju zracima sunca u granjivanju ovoga. Počevši od 21. svibnja pokazat će se opet prije u sutonu, pak kasnije u noći kako se bude po malo udaljavati na nebu od sunca. Tada će ostati na vidiku do 11 i po u noći na zapadnom obzoru. Pri tome će repatica pokazivati sasvim lepu pojavu. Mjesecu će lipnju njezina svjetlost radi sve točega udaljivanja o zemlji znatno tamliti, da će najposljednja repatica sasvim iz消e. Sve su u astronomi već unapred izračunali. Tim je načinom i utvrđeno, da će najmanja udaljenost ove repatice od zemlje iznositi više od 20 milijuna kilometara. Taj bi put jedan brzi voz mogao da prevazi u 50 godina. Taj je put oko 60 puta veći od udaljenosti izmedju zemlje i mjeseca. Daljnja ova repatica od nas ostat će uvik sasvim ogromna, tako da je već radi toga izključen svaki uticaj iste na zemlju. Promislili li se još, da se i ova repatica kao i sva druga sastoji od jedne sasvime sitne materije, kao što je to znanost tačno dokazala, to i njen prav, koji se kadađ pokazuje, kad se ona nadje u blizini sunca, može imati jednu sasvime neznačajnu masu, koja je puno tanja od našega zraka. Stoga ne treba misliti, da je jedna repatica, pa bila i sa velikim i slijajnim repom, jedno nebesko telo od tvrdne tvari, koje bi kad izdje na vidik moglo prouzrokovati kakvu štetu zemlji ili njezinim stanovnicima. Ovo je mišljenje sasvim krivo,

te ga je znanost odbacila kao zabludu i praznovjerju. Tiekom vjekova opazio se puno i djelomice velikih repalica, ali nikada nije ni jedna od njih pokazala kakova štetna uticaja na zemlju. Stoga je strah od repalice, koji još vlada kod nekih slojeva pučanstva, prosti jedna žalostna zabluda, koju, pošto nema nikakve razumne podloge, treba pobijati na svaki mogući način, a naročito širenjem ovih podataka, koje je znanost utvrdila.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Dresga.

Hotel „DINARA“

sa restoracijom

Šibenik e e e kod kazališta
preuzeo je podpisani, te ga preudio, obskrbivši ga sasvim novim pokutstvom i stolnim prijvorom.

Kako je sada u njemu uređeno, odgovara doista zahtjevima grada, pa se podpisani nadi, da će od sada unapred ovaj hotel postati najmljeđe svrštiste ne samo za mjesto, nego i za vanjski svjet, tim više, što je u restoraciji i domaća kuhinja, uređena na način koji posve zadovoljava.

Ciene su najumjerenije, a poslužba bez prigovora.

Preporučujem se sa veleštovanjem

Niko Blažević.

„NUISOL“

od Bergman-a i drug. u Tešnju n./L.
jest i ostaje prije kao i poslije za čudo nedostizivo sredstvo za bojudisanje kose i braće.

Na zalihu se nalazi-plava, smedja i crna boja. Jedna boca stoji K 250 u drogeriji Vinko Vucić u Šibeniku.

Mreža (ribarskih)

bogato sklediste

kao i zaustrovo od

prvih svjetskih

tvornica mreža od pamuka

prva zajamčene vrsti. Cena umjerena

Juraj Gamulin

10-20 u Jelsi (otok Hvar, Dalmacija).

VLADIMIR KULIĆ

Jedina hrvatska
tvornica voštanih
svieća na paru.
Šibenik (Dalmacija).

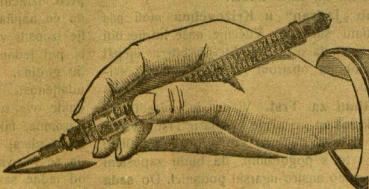
Cudo američke industrije jest novoizumljeno

Držalo za zbrajanje

(„Maxim“)

uređeno spremom za
crnilo i olovku.

Ovaj izvanredno duhovito konstruirani aparat služi u svrhu brzog i sigurnog zbrajanja. Glavno je njegovo svojstvo jednostavno rukovodjenje i bezprijorka funkcija. S jedne strane uklanja duševno obtežujuću radnju i tolična živčana napetost, s druge je strane sigurnost radnje i pričvršćenja vremena zajamčena. Cijena po komadu sa točnom i lako shvatljivom uputom K 10-60 za pouzećem u dostavu svote unaprijed K 10. — Naručuje se kod glavnog odpravnštva Em. Erber, Beč, II/8, Enngasse broj 21.

Hrvatske narodne poslovice

uredio V. J. Skarpa, cijena knjizi broširano K 5—, a uvezano K 6—, nabavlja se kod „Hrvatske tiskare“ u Šibeniku i u svim knjižarama.

Prva parna tvornica
za bojudisanje, pranje i kemičko
čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA

Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao: obična, uresna, za šetnju, kazalište i plesove. Osim toga zastore, prostrane, rukavice od kože itd., razumije se sve u cijelični ili
strojnom „UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojudisanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i koristno
poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:

JULIO RAGANINI

1.IX. Glavna ulica.

Restauracija „Sidru“

prvog reda

ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Čast mi je obznačiti cjenjeno občinstvo, da se u mojem lokalnu toču izabranu vina, kao: dalmatinski, istrijansko, bielo, desert, refosco i t. d., te dobro poznato pivo Sarajevsko... - - -

Kuhinja je domaća prve vrste
koja je oboskrbljena u svaku dobu toplim i mrzljim jelom. - - -

Objed I. reda K 1; II. reda 72 fil.

Naznačiti mi je osobito, da
se moja jela prugotavljaju samo
na naravnom masti.

Preporučuje se veleštovanjem

Strika Antun.

50-52

Restauracija „Sidru“

prvog reda

ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Pozor! Kad padružnice za Trst, Istru i Dalmaciju

ulica Galatti br. 14

Gospodarske sveze „Ljubljani“

moe se dobiti uz najpovoljnije cene i uvjete svakovrsnog dobrog i svježeg
živeza, brašna najglasovitijih milinova, te krumpira, zelja, graha i umjetnih gnojiva.

Tvrđka je od novog ljeta uvela škot od 2% na svu robu bez razlike, za fakture izplativate kroz 30 dana, a to da olahkoti trgovcima knjigovodstvo.

Podupirati Gospodarsku svezu, patriotska je dužnost svakog našeg trgovca. Cjenike i uzorce šalje se badava na zahtjev.

Svoj svome!

Ravnatelj i poslovodja:

S. H. Škerl, Trst.

19.II.

Objava.

Čest mi je javiti p. n. občinstvu, najslaski trgovcima i trgovnicima, da sam naučio diskora otvoriti ovduje prvu ovakove vrsti na našem jugu

Tvornica papirnatih vrećica

za trgovacku potražu.

Na to sm se odložiti i s razloga, što se je došlo iz ovakove stvari moralo naše občinstvo obraćati van pokrajine i podupirati svojim novcem tudiša poduzeće.

Moja tvornica papirnatih vrećica biće uređena sasvim po zahtjevima moderne tehnike i bili će snabijevana sa onim raznolikim materijalom, što zajedno u ovom obrtu Prama tomu očekujem, da će u ovom poduzatu bit izdašno podpomoći t. j. počasćen cjenjenim narucbama iz svih zemalja, gdje je naša reda.

Šibenik, 21. listopada 1909.

Ante Zorić

42 trgovac i posrednik.

5500

vjerodostojno popraćene svjedočbe lječnika
i privatnika dokazuju da

Kaiserovi prnsi karamelli

(su tri jele)

Kašalj

nablađu, hunjavici, katar i grčeviti
kašalj najbolje odstranjuju,

jedan omot 20 i 40 filira.

Jedna kutija 60 filira.

21.-24. Na prodaju drži:

Carlo Ruggeri, Vinko Vucić
drogerija u Šibeniku.

Hrvati i Hrvatice, pozovite družbi sv. Cirila i Metoda!

Podružnice:

Via Giulia br. 33.

Via Giulia br. 16.

Via Acquedotto br. 65.

Važno za svakoga!

Gustav Marko

Trst

Telefon br. 1930.

Centrala: Via Giulia br. 20.

Tekuci racun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladiste stakala prostih, apaniranih i za ures. Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, porculansko i zemljano sudje, ocakline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike kolikoće naročitih tvari u ocaklini, porculani.

Cijene unijerene koje se ne boje utakmice.

Na zahtjev šalju se cienici badava.

Doprstvovanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

Podružnice:
Via Barberia vecchia
br. 33.
Via Colonia br. 17.
S. Giovanni
di Guardiella
br. 871.

Telefon br. 1930.

26.II.

Hrvatska
vjeretijska
banka
Podružnica
Šibenik.